

УДК 342.9

**В.В. Волік,
О.М. Рєзнік**

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

Статтю присвячено визначенню правових засад застосування штучного інтелекту при здійсненні адміністративного судочинства в Україні та формування авторського бачення щодо їх класифікації. Розглянуто в яких міжнародних нормативних документах в той чи інший спосіб врегульовані питання використання штучного інтелекту при здійсненні правосуддя. Окрему увагу приділено нормам Резолюції про права інтелектуальної власності на розвиток технологій штучного інтелекту, у нормах якої діє чіткий принцип розмежування особливостей охорони творінь, що створені людиною за допомогою штучного інтелекту, та творінь, створених самим штучним інтелектом. Зосереджено увагу на окремих нормах Європейської етичної хартії щодо використання штучного інтелекту в судових системах та їхньому середовищі та перелічено закріплені в ній основні принципи, яких необхідно дотримуватися у сфері штучного інтелекту та правосуддя.

З'ясовано нормами яких документів діючої національної нормативно-правової бази в тій чи іншій мірі врегульовані питання застосування штучного інтелекту в процесі здійснення адміністративного судочинства. Проаналізовано деякі норми законодавства про авторське право з метою вирішення питання чи підпадають результати функціонування штучного інтелекту під охорону авторського права. Наголошено, що використання інформаційних технологій у вигляді штучного інтелекту підпадає під дію національного законодавства про авторське право.

При дослідженні національного законодавства про адміністративне судочинство зроблено висновок, що відсутність прямої норми щодо заборони використання штучного інтелекту при здійсненні адміністративного судочинства вказує на можливість застосування цих новітніх інформаційних технологій у даному процесі. Розглянуто основні положення діючої в Україні Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, в результаті чого надано нормативне визначення терміну «штучний інтелект» та відображено основні завдання розвитку штучного інтелекту в сфері правосуддя.

Ключові слова: *правові засади, правосуддя, адміністративне судочинство, штучний інтелект, інформаційні технології.*

DOI 10.34079/2226-3047-2023-13-26-5-16

Постановка проблеми та її актуальність. У будь-якій країні світу відправлення правосуддя із додержанням принципів незалежності та неупередженості є важливою

гарантією дотримання прав і свобод людини та громадянина, забезпечення прав і законних інтересів юридичних осіб, захисту інтересів держави тощо. Саме тому одним із показників нормального функціонування держави і суспільства в цілому є дотримання окреслених принципів при здійсненні всіх форм судочинства у державі, зокрема, і адміністративного.

На сьогоднішній день система правосуддя в Україні продовжує перебувати у стані реформування, що пояснюється викликами сучасності із впровадження європейських та міжнародних стандартів у сфері судочинства задля активізації процесів європейської та євроатлантичної інтеграції нашої держави. Однією з новел здійснення адміністративного судочинства стало застосування штучного інтелекту при розгляді справ про адміністративні правопорушення. Використання штучного інтелекту має потужний потенціал для прискорення процесу обробки даних, розвантаження та підвищення ефективності роботи судів у провадженні справ про адміністративні правопорушення. Однак для досягнення окреслених цілей та відповідно отримання позитивних результатів однозначно має бути наявною потужна національна нормативно-правова база із визначення засад застосування штучного інтелекту при здійсненні адміністративного судочинства. Відтак обрана тематика наукового пізнання є нагальною та актуальною.

Метою наукової статті є визначення правових засад застосування штучного інтелекту при здійсненні адміністративного судочинства в Україні та формування авторського бачення щодо їх класифікації.

Виклад основного матеріалу. Інтеграція штучного інтелекту в українську систему судочинства та його використання під час відправлення правосуддя для нашої держави є достатньо «молодим» правовим явищем. Водночас для деяких країн-представників світового співтовариства використання штучного інтелекту у процесі здійснення правосуддя має більш поширену практику застосування та обов'язково підкріплене певним напрацьованим правовим підґрунтям. З урахуванням зазначеного вважаємо, що дослідження питань в рамках обраного напряму наукового пізнання доцільно розпочати зі встановлення та огляду важливих міжнародних правових документів, що в тій чи іншій мірі регулюють особливості використання штучного інтелекту під час здійснення правосуддя.

Зазначимо, що в Європі основоположним правовим документом, нормами якого визначено основоположні права і свободи людини і громадянина, а також засади їх захисту є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини), прийнята Радою Європи від 4 листопада 1950 року. Зокрема, у ст. 6 цієї Конвенції розкривається сутність права на справедливий суд, а саме визнається за кожним право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення (Рада Європи, 1950). Звісно період прийняття даного документу та період запровадження нових цифрових технологій з метою диджиталізації судочинства знаходяться у різних часових площинах. Водночас із врахуванням принципу верховенства права можна стверджувати, що відсутність прямої заборони у нормах Європейської конвенції з прав

людини стосовно використання штучного інтелекту при здійсненні правосуддя все ж таки не виключає можливості використання цих прогресивних технологій під час здійснення судочинства.

Дослідження окремих міжнародних правових документів свідчить про те, що нормативне врегулювання питань використання технічних творінь як результатів функціонування штучного інтелекту знаходиться у площині сфери права інтелектуальної власності. Зокрема, 20 жовтня 2020 року Європейським Парламентом було прийнято Резолюцію про права інтелектуальної власності на розвиток технологій штучного інтелекту. Згідно її положень технічні розробки, створені за допомогою технології штучного інтелекту, повинні бути захищені правовою базою прав інтелектуальної власності, щоб заохочувати інвестиції в цю форму творчості та покращувати правову визначеність для громадян, підприємств. При цьому твори, створені самостійно штучними агентами та роботами, можуть не підпадати під охорону авторського права з метою дотримання принципу оригінальності, який пов'язаний з фізичною особою, і оскільки концепція «інтелектуальної творчості» стосується особистості автора (European Parliament, 2020). Таким чином, у даному документі діє чіткий принцип розмежування особливостей охорони творінь, що створені людиною за допомогою штучного інтелекту, та творінь, створених самим штучним інтелектом.

Ще одним важливим міжнародним правовим документом, що закріплює засади використання штучного інтелекту під час відправлення правосуддя, є Європейська етична хартія щодо використання штучного інтелекту в судових системах та їхньому середовищі, прийнята 3-4 грудня 2018 року Європейською комісією з питань ефективності правосуддя Ради Європи. Хартія визначила ряд основних принципів, яких необхідно дотримуватися у сфері штучного інтелекту та правосуддя. Серед них основними визначено такі: 1) принцип поваги основних прав: забезпечення сумісності розробки та впровадження інструментів і послуг штучного інтелекту з основними правами; 2) принцип недискримінації: спеціальне запобігання розвитку чи посиленню будь-якої дискримінації між окремими особами чи групами осіб; 3) принцип якості та безпеки: щодо обробки судових рішень і даних, використовуючи сертифіковані джерела та нематеріальні дані з моделями, розробленими на міждисциплінарній основі, у безпечному технологічному середовищі; 4) принцип прозорості, неупередженості та справедливості: зробити методи обробки даних доступними та зрозумілими, дозволити зовнішній аудит; 5) принцип «під контролем користувача»: виключає директивний підхід і гарантує, що користувачі є поінформованими учасниками та контролюють свій вибір (European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), 2018).

Незважаючи на ту обставину, що в деяких міжнародних документах містяться окремі положення щодо використання штучного інтелекту в процесі здійснення правосуддя, загалом же можна констатувати відсутність зведеного документу, в якому б визначався його правове визначення, правовий режим охорони об'єктів, що є результатами його функціонування, тощо. Тому на сьогоднішній день Європейський Союз працює над новою законодавчою базою, яка має на меті значно посилити правила щодо розробки та використання штучного інтелекту. Одним з таких нововведень має стати прийняття Закону про штучний інтелект, проект якого було розроблено ще у

2021 році. Неодноразово до нього вносилося багато змін та доповнень, останні з яких відбулися у червні 2023 року і його досі не прийнято. Закон про штучний інтелект має стати правовою базою, що регулює продаж і використання штучного інтелекту в Європейському Союзі, а його офіційною метою є забезпечення належного функціонування єдиного ринку Європейського Союзу шляхом встановлення узгоджених стандартів для систем штучного інтелекту в країнах-членах. На практиці це перший зведений правовий документ, в якому прописані ризики штучного інтелекту через набір зобов'язань і вимог, спрямованих на захист здоров'я, безпеки та основних прав громадян Європейського Союзу і за його межами, і, як очікується, матиме величезний вплив на управління штучним інтелектом на світовому рівні (The EU Artificial Intelligence Act, 2023).

Переходячи до з'ясування нормами яких документів діючої національної нормативно-правової бази в тій чи іншій мірі врегульовані питання застосування штучного інтелекту в процесі здійснення адміністративного судочинства, слід зазначити наступне. Основним законодавчим актом в Україні, в якому закріплено базові засади здійснення судочинства, є Конституція України від 28 червня 1996 року. Так, ст. 124 Основного Закону передбачено, що правосуддя в Україні здійснюють виключно суди (Конституція України, 1996). Ця конституційна засада здійснення судочинства у нашій країні повністю відповідає принципам відправлення правосуддя, визначеним ст. 6 Європейської конвенції з прав людини, тобто правовим засадам, нормативно закріпленим у міжнародно-правових документах. Як і у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, в Конституції України законодавцем робиться акцент на тому, що тільки судді наділяються виключними повноваженнями щодо здійснення правосуддя. Водночас виключення можливості передачі повноважень з розгляду та вирішення тих чи інших правових спорів судьями прямо не вказує на заборону використання штучного інтелекту при здійсненні ними правосуддя. Використання новітніх інформаційних технологій навпаки має ефективно допомагати у процесі здійснення судочинства, сприяти оптимізації роботи судів, а також бути одним із засобів боротьби з корупційним проявами у національній системі правосуддя (Reznik et al., 2023).

Конституційний принцип здійснення правосуддя виключно судами конкретизовано у нормах Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII від 2 червня 2016 року. Окрім цього ст. 5 вміщує заборону делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами (Закон України № 1402-VIII, 2016). З урахуванням того, що штучний інтелект є лише інформаційною технологією, то звісно на використання його у здійсненні судочинства, в тому числі адміністративного, таке правило не розповсюджується. І це своєю чергою так само не виключає можливість застосування штучного інтелекту з метою оптимізації роботи судів, зокрема, і адміністративних.

Говорячи про активізацію використання штучного інтелекту у багатьох сферах суспільного життя, одним з нагальних питань є з'ясування чи підпадають результати його функціонування під охорону авторського права. В Україні відносини щодо набуття, здійснення та захисту особистих немайнових та майнових авторських прав, а також щодо

прав особливого роду, пов'язаних зі сферою авторського права регулюються нормами Закону України «Про авторське право і суміжні права» № 2811-IX від 1 грудня 2022 року. З аналізу змісту ст. 7 видно, що характерною вимогою для того, щоб твір був об'єктом авторського права та охоронявся нормами зазначеного законодавчого акту, є його оригінальність. Своєю чергою, оригінальність твору є ознакою (критерієм), що характеризує твір як результат власної інтелектуальної творчої діяльності автора та відображає творчі рішення, прийняті автором під час створення твору (п. 35 ч. 1 ст. 1) (Закон України № 2811-IX, 2022). Акцентуємо, що Закон України «Про авторське право і суміжні права» не містить визначення штучного інтелекту і взагалі цей термін по тексту не згадується. Однак, цікавим є зміст ст. 33, в якій розкривається сутність права особливого роду (*suī generis*) на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою. Зокрема, визначається, що неоригінальним об'єктом, згенерованим комп'ютерною програмою, є об'єкт, що відрізняється від існуючих подібних об'єктів та утворений у результаті функціонування комп'ютерної програми без безпосередньої участі фізичної особи в утворенні цього об'єкта (Закон України № 2811-IX, 2022). Важливою особливістю таких об'єктів є наступне: якщо матеріальні права на них виникають та регулюються нормами ст. 33 та 12 досліджуваного законодавчого акту, то про наявність особистих немайнових прав мова не йде. По законодавчо закріпленим характеристикам об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою, по суті і є об'єктами дії штучного інтелекту. Тому можна дійти висновку, що використання штучного інтелекту підпадає під дію національного законодавства про авторське право.

Вищевикладені правові засади можна умовно назвати загальними, тобто базовими, основоположними правовими засадами використання штучного інтелекту в судовому провадженні, зокрема, адміністративному. Хоча ними і не визначаються особливості використання штучного інтелекту при здійсненні саме адміністративного судочинства, водночас такі засади головним чином або стосуються особливостей відправлення правосуддя в цілому, або окремо закріплюють на нормативному рівні деякі особливості штучного інтелекту.

Підписання у 2014 році Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони свідчить про взяття нею зобов'язань із виконання цілей цього співробітництва. В рамках останнього важливим є приведення національного нормативно-правового законодавства з регулювання правовідносин у різноманітних сферах життя до європейських стандартів. У цьому контексті впровадження штучного інтелекту у процеси здійснення судочинства та формування нормативно закріплених засад його використання не є виключенням. Тому з огляду на зазначене, загальні засади використання штучного інтелекту при здійсненні адміністративного судочинства можна додатково розподілити на: а) правові засади, нормативно закріплені у правових документах національного українського законодавства (містяться у Конституції України, Кодексі адміністративного судочинства України, Законах України «Про судоустрій і статус суддів», «Про авторське право і суміжні права»); б) правові засади, нормативно закріплені у міжнародно-правових документах (містяться у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод,

Резолюції про права інтелектуальної власності на розвиток технологій штучного інтелекту, Європейській етичній хартії щодо використання штучного інтелекту в судових системах та їхньому середовищі).

Виходячи з обраної теми наукового пізнання необхідно вказати, що важливим зведеним нормативно-правовим актом національного законодавства, в якому визначено юрисдикцію та повноваження адміністративних судів, встановлено порядок здійснення судочинства в адміністративних судах, є Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року. Хоча у ньому відсутні норми прямої дії щодо використання штучного інтелекту при відправленні правосуддя у справах про адміністративні правопорушення, однак містяться положення загального характеру щодо здійснення адміністративного судочинства. Зокрема, зі змісту ч. 1 ст. 2 видно, що основним завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин. У ст. 4 розкривається сутність адміністративного судочинства як діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ (Кодекс адміністративного судочинства України, 2005). Отже адміністративне судочинство здійснюється адміністративними судами щодо розгляду і вирішення адміністративних справ на принципах справедливості, неупередженості та своєчасності. Відсутність прямої норми щодо заборони використання штучного інтелекту при здійсненні адміністративного судочинства вказує на можливість застосування цих новітніх інформаційних технологій у даному процесі.

Перші спроби використання штучного інтелекту у адміністративному судочинстві в Україні відбулися у 2021 році. Саме тоді було запущено пілотний проект із застосування штучного інтелекту на базі одного із судів першої інстанції в частині розгляду адміністративних правопорушень із формальним складом. Основною метою створення цього пілотного проекту на базі суду першої інстанції стало розроблення єдиних стандартів обліку судових рішень та інших даних, які формуються під час здійснення правосуддя, для виявлення недобросовісної суддівської практики шляхом аналізу текстів. Також це повинно було стати ще одним кроком для наближення, подальшого розвитку та вдосконалення вже існуючих сучасних технологій у сфері електронного судочинства (Електронного суду, підсистеми Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи тощо) (Гришанова, 2021). При цьому слід наголосити, що запровадження використання штучного інтелекту зовсім не означало повну заміну судді під час здійснення правосуддя, адже застосування таких технологій передбачалося для прогнозування певного судового рішення, щоб розвантажити роботу судів та зробити її більш ефективною (Маловацький, 2021).

Важливо звернути увагу, що практична реалізація застосування штучного інтелекту при відправленні правосуддя в Україні, у тому числі використання при здійсненні адміністративного судочинства, відбувалася паралельно із формуванням певної нормативної бази із визначення правових засад та регулювання відповідних питань в цій сфері. Зокрема, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 року № 1556-р було схвалено Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні. У цьому документі вперше на законодавчому рівні було закріплено визначення терміну

«штучний інтелект», під яким пропонується розуміти організовану сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань (Кабінет Міністрів України, 2020). Зазначимо, що визначенню завдань із розвитку штучного інтелекту в сфері правосуддя присвячено окремі положення Концепції. Зокрема, основними з них визнано наступні: 1) подальший розвиток вже існуючих технологій у сфері правосуддя (Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система, Електронний суд, Єдиний реєстр досудових розслідувань тощо); 2) впровадження консультативних програм на основі штучного інтелекту, які відкриють доступ до юридичної консультації широким верствам населення; 3) попередження суспільно небезпечних явищ шляхом аналізу наявних даних за допомогою штучного інтелекту; 4) визначення необхідних заходів ресоціалізації засуджених шляхом проведення аналізу наявних даних за допомогою технологій штучного інтелекту; 5) винесення судових рішень у справах незначної складності (за взаємною згодою сторін) на основі результатів аналізу, здійсненого з використанням технологій штучного інтелекту, стану дотримання законодавства та судової практики (Кабінет Міністрів України, 2020).

Як бачимо, одним із завдань впровадження штучного інтелекту у систему правосуддя є подальший розвиток вже існуючих технологій у сфері правосуддя. Сьогодні у сфері правосуддя вже діє Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система. Згідно Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затвердженого рішенням Вищої ради правосуддя від 17 серпня 2021 року № 1845/0/15-21, Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система включає такі підсистеми, як «Електронний кабінет», «Електронний суд» та підсистеми відеоконференцз'язку (Вища рада правосуддя, 2021). Однак відсутність відомостей про включення технологій штучного інтелекту до Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи допоки не дає можливості розглядати норми цього підзаконного нормативно-правового акту як правові засади використання штучного інтелекту у адміністративному судочинстві.

Прийняття Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні вимагало також і визначення так званого «алгоритму» її подальшої реалізації. Тому було розроблено План заходів з реалізації Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні на 2021-2024 роки, затверджені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 року № 438-р. Одним із першочергових заходів визнано запровадження правового регулювання з питань формування державної політики у галузі штучного інтелекту (Кабінет Міністрів України, 2021).

Підсумовуючи вище викладене, можна констатувати наявність і спеціальних засад застосування штучного інтелекту при здійсненні адміністративного судочинства в Україні. Вони, головним чином, відображені у Кодексі адміністративного судочинства України та конкретизовані у Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні.

Висновки. Здійснене у рамках обраного напрямку наукового пізнання дослідження дозволяє зробити висновок про те, що впровадження штучного інтелекту в систему судочинства України, зокрема, використання його у адміністративному судочинстві, має обов'язково підкріплюватися наявністю відповідної нормативно-правової бази. Саме від наявності останньої буде залежати ефективність використання зазначених інформаційних технологій у процесі відправлення правосуддя, що у кінцевому результаті стане потужним допоміжним інструментом у прийнятті законних рішень по розгляду справ про адміністративні правопорушення. Це надасть можливість пришвидшити розгляд такої категорії справ, а отже певною мірою спростить та розвантажить роботу суддів. Існуючі на сьогодні правові засад застосування штучного інтелекту при здійсненні адміністративного судочинства в Україні пропонуємо класифікувати наступним чином:

1) *загальні засади* – базові, основоположні правові засади використання штучного інтелекту в судовому провадженні, зокрема, адміністративному. Вони не містять прямих вказівок стосовно використання штучного інтелекту при здійсненні адміністративного судочинства, а головним чином або стосуються особливостей відправлення правосуддя в цілому, або окремо закріплюють на нормативному рівні деякі особливості штучного інтелекту. Їх додатково можна розподілити на: а) правові засади, нормативно закріплені у правових документах національного українського законодавства (містяться у Конституції України, Законах України «Про судову систему і статус суддів», «Про авторське право і суміжні права»); б) правові засади, нормативно закріплені у міжнародно-правових документах (містяться у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Резолюції про права інтелектуальної власності на розвиток технологій штучного інтелекту, Європейській етичній хартії щодо використання штучного інтелекту в судових системах та їхньому середовищі);

2) *спеціальні засади* – правові засади, якими: встановлено принципи та особливості здійснення адміністративного судочинства в Україні, визначено та врегульовано ті чи інші питання використання штучного інтелекту при здійсненні судочинства в Україні, зокрема, і адміністративного. Такі засади містяться у окремих нормах наступних правових документів: Кодексі адміністративного судочинства України, Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні.

Бібліографічний список

- Вища рада правосуддя, 2021. Рішення Про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи від 17 серпня 2021 року № 1845/0/15-21. *Відомості Верховної Ради України* [online]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text>>.
- Гришанова, Н., 2021. Застосування штучного інтелекту на базі суду першої інстанції: ВРП ініціює запуск пілотного проекту [online]. Доступно: <https://jurliga.ligazakon.net/news/201578_zastosuvannya-shtuchnogo-ntelektu-na-baz-sudu-persho-nstants-vrp-ntsyu-zapusk-plotnogo-proektu>.

- Закон України Про авторське право і суміжні права № 2811-IX від 1 грудня 2022 року. *Відомості Верховної Ради України* [online]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>>.
- Закон України Про судоустрій і статус суддів № 1402-VIII від 2 червня 2016 року. *Відомості Верховної Ради України* [online]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>>.
- Кабінет Міністрів України, 2020. Розпорядження Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні від 2 грудня 2020 року № 1556-р. *Відомості Верховної Ради України* [online]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>>.
- Кабінет Міністрів України, 2021. Розпорядження Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні на 2021-2024 роки № 438-р від 12 травня 2021 року. *Відомості Верховної Ради України* [online]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/438-2021-%D1%80#Text>>.
- Кодекс адміністративного судочинства України № 2747-IV від 6 липня 2005 року. *Відомості Верховної Ради України*, 35-36, 37, ст. 446.
- Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*, 30, ст. 141.
- Маловацький, О., 2021. Використання штучного інтелекту у правосудді розвантажить суди [online]. Доступно: <<https://pl.arbitr.gov.ua/tu20/pres-centr/news/1089586/>>.
- Рада Європи, 1950. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року [online]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text>.
- European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), 2018. European ethical Charter on the use of Artificial Intelligence in judicial systems and their environment. [online]. Available at: <<https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>>.
- Reznik, O., Bondarenko, O., Utkina, M., Klypa, O. and Bobrishova, L., 2023. Anti-corruption transformation processes in the conditions of the judicial reform in Ukraine implementation. *International Journal for Court Administration*, 14(1), pp. 1–16. DOI: 10.36745/ijca.400
- The EU Artificial Intelligence Act, 2023. [online]. Available at: <<https://www.artificial-intelligence-act.com/>>.
- European Parliament, 2020. Resolution of 20 October 2020 on intellectual property rights for the development of artificial intelligence technologies [online]. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0277_EN.html>

References

- European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), 2018. European ethical Charter on the use of Artificial Intelligence in judicial systems and their environment. [online]. Available at: <<https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>>.

- European Parliament, 2020. Resolution of 20 October 2020 on intellectual property rights for the development of artificial intelligence technologies [online]. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0277_EN.html>
- Hryshanova, N., 2021. Zastosuvannya shtuchnoho intelektu na bazi sudu pershoi instantsii: VRP initsiiuie zapusk pilotnoho proektu [Application of artificial intelligence on the basis of the court of first instance: VRP initiates the launch of a pilot project] [online]. Available at: <https://jurliga.ligazakon.net/news/201578_zastosuvannya-shtuchnogo-ntelektu-na-baz-sudu-persho-nstants-vrp-ntsyu-zapusk-plotnogo-proektu> (in Ukrainian).
- Kabinet Ministriv Ukrainy, 2021. Rozporiadzhennia Pro zatverdzhennia planu zakhodiv z realizatsii Kontseptsii rozvytku shtuchnoho intelektu v Ukraini na 2021-2024 roky [On the approval of the plan of measures for the implementation of the Concept of the development of artificial intelligence in Ukraine for 2021-2024] vid 12 travnia 2021 roku № 438-r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [online]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/438-2021-%D1%80#Text>> (in Ukrainian).
- Kabinet Ministriv Ukrainy, 2020. Rozporiadzhennia Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku shtuchnoho intelektu v Ukraini [On the approval of the Concept of the development of artificial intelligence in Ukraine] vid 2 hrudnia 2020 roku № 1556-r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [online]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>> (in Ukrainian).
- Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Administrative Judicial Code of Ukraine] vid 6 lypnia 2005 roku. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 35-36, 37, st. 446 (in Ukrainian).
- Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 30, st. 141 (in Ukrainian).
- Malovatskyi, O., 2021. Vykorystannia shtuchnoho intelektu u pravosuddi rozvantazhyt sudy [The use of artificial intelligence in justice will relieve the courts] [online]. Available at: <<https://pl.arbitr.gov.ua/tu20/pres-centr/news/1089586/>> (in Ukrainian).
- Rada Yevropy, 1950. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms] vid 4 lystopada 1950 roku [online]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text> (in Ukrainian).
- Reznik, O., Bondarenko, O., Utkina, M., Klypa, O. and Bobrishova, L., 2023. Anti-corruption transformation processes in the conditions of the judicial reform in Ukraine implementation. *International Journal for Court Administration*, 14(1), pp. 1–16. DOI: 10.36745/ijca.400
- The EU Artificial Intelligence Act, 2023. [online]. Available at: <<https://www.artificial-intelligence-act.com/>>.
- Vyshcha rada pravosuddia, 2021. Rishennia Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok funktsionuvannia okremykh pidsystem Yedynoi sudovoi informatsiino-telekomunikatsiinoi systemy [Decision on the approval of the Regulation on the procedure for the functioning of individual subsystems of the Unified Judicial Information and Telecommunication System] vid 17 serpnia 2021 roku № 1845/0/15-

21. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [online]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text>> (in Ukrainian).
Zakon Ukrainy Pro avtorske pravo i sumizhni prava [About copyright and related rights] № 2811-IX vid 1 hrudnia 2022 roku. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [online]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>> (in Ukrainian).
Zakon Ukrainy Pro sudoustrii i status suddiv [About the judiciary and the status of judges] № 1402-VIII vid 2 chervnia 2016 roku. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [online]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>> (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 27.11.2023

Volik V.
Reznik O.

REGARDING THE DETERMINATION OF THE LEGAL BASIS FOR THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE IMPLEMENTATION OF ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS IN UKRAINE

The article is devoted to the determination of the legal principles of the use of artificial intelligence in the implementation of administrative proceedings in Ukraine and the formation of the author's vision regarding their classification. It was considered in which international normative documents in one way or another the issue of using artificial intelligence in the administration of justice was regulated. In particular, it was established that the absence of a direct prohibition in the norms of the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (European Convention on Human Rights) regarding the use of artificial intelligence in the administration of justice does not exclude the possibility of using these advanced technologies during the administration of justice. Particular attention is paid to the provisions of the Resolution on intellectual property rights for the development of artificial intelligence technologies, in the provisions of which there is a clear principle of distinguishing the features of the protection of creations created by humans with the help of artificial intelligence, and creations created by artificial intelligence itself. Attention is focused on certain norms of the European Ethical Charter regarding the use of artificial intelligence in judicial systems and their environment, and the main principles established in it, which must be followed in the field of artificial intelligence and justice, are listed.

It has been found out which documents of the current national legal framework regulate to one degree or another the issues of using artificial intelligence in the process of administrative proceedings. It was established that the exclusion of the possibility of transfer of powers from the consideration and resolution of certain legal disputes by judges, as a constitutional principle of the administration of justice, does not directly indicate the prohibition of the use of artificial intelligence in the administration of justice by them, but on the contrary, it should effectively help in this process and contribute to the optimization of the work of the courts. Some norms of the legislation on copyright are analyzed in order to solve the question of whether the results of the functioning of artificial intelligence fall under the

protection of copyright. It is emphasized that the use of information technologies in the form of artificial intelligence is subject to the national legislation on copyright.

When studying the national legislation on administrative proceedings, it was concluded that the absence of a direct rule on the prohibition of the use of artificial intelligence in the implementation of administrative proceedings indicates the possibility of using these latest information technologies in this process. The main provisions of the Concept of the development of artificial intelligence in Ukraine, operating in Ukraine, were considered, as a result of which a normative definition of the term "artificial intelligence" was provided and the main tasks of the development of artificial intelligence in the field of justice were reflected.

Key words: *legal principles, justice, administrative proceedings, artificial intelligence, information technologies.*